

Sporne knjige v kurikularnem branju

Boza.krakar@guest.arnes.si

Kurikularno branje, kurikularni bralci

- Branje v vzgojno izobraževalnem procesu – obvezno, delno prostočasno;
- Namen: razvijanje literarne zmožnosti (3. - 5. st.)
- Učenci, učitelji, starši, literarni strokovnjaki, mediji, predstavniki inštitucij, posamezniki;
- Angažma pri tekmovanju za CP, BZ, maturo, izbiranje literature za UN, gradiva idr.

Literarna ZM (ob koncu oš) po ELO

- *3. stopnja: delno razvita literarna zmožnost*
-
- Učenci berejo enostavna besedila.
- Izražajo razumevanje in vrednotenje.
- Razpravljajo *delno* s sošolci o **psiholoških in moralnih problemih** v povezavi s prebranim.
- **Razlikujejo med lastno in besedilno stvarnostjo**, razumejo učinke nekaterih pripovednih postopkov. Pri vrednotenju **kombinirajo čustvene, realistične, moralne in kognitivne kriterije**. Deloma se sklicujejo na besedilo. Razlikujejo med prijetno in dobro knjigo, **nimajo pa dovolj literarnega znanja in bralne izkušenosti za suvereno presojo**.
- Branje na tej stopnji je **refleksivno branje**.

- *4. stopnja: solidno razvita literarna zmožnost*
- Učenci **razlikujejo več možnosti razumevanja**, interpretirajo motive in druge relevantne sestavine. Zmožni so **empatije in hkrati objektivne distance** ob uporabi konteksta zgodbe.
- Zanimajo jih pripovedne tehnike, npr. ustvarjanje napetosti, in stilistična orodja, npr. ironija. Analizirajo tehnično plat knjige ali filma in ju primerjajo. Zanima jih **pomen dela**, avtorjeva pripovedna spretnost. Vrednotijo tudi **estetsko plat** – so sposobni **kompleksnega vrednotenja**. Sposobni so utemeljiti svoje branje in upoštevajo drugačne interpretacije.
- Branje na tej stopnji je **interpretacijsko branje**.

Interpretacijski šumi

- Na stopnji, ki jo bralci dojemajo kot radikalno tujost, tj. prekoračitve »obstoječega smiselnega obzorja, s temami, kot so omama, eros, smrt, »kjer se oblike življenja zaletijo druga v drugo se odcepijo, ne da bi prehod urejal kak krovni red«; velika zgoščenost vsebinske/oblikovne radikalnosti;
preseganje postopno, z dolgotrajnim razvijanjem bralne sposobnosti (Šlibar 2008:24).
- Za šolanje bralne sposobnosti primernejša strukturna tujost: pojavi zunaj znanega reda (drugačni časi, kraji, nravi, strukture ...) – potrebna zahtevna prilagoditev;
sprejemanje od odklanjanja do ponotranjanja;
preseganje tujosti s polnjenjem vrzeli v znanju in uzaveščanjem.

Mladinska problemska literatura

- Janja Vidmar: Princeska z napako, Državna založba Slovenije 1998
- Janja Vidmar: Debeluška, Mladinska knjiga 1999
- Ivan Sivec: Zadnji mega žur, Karantanija 2001
- Ivan Sivec: Noč po zadnjem mega žuru, Karantanija 2001
- Dušan Dim: Distorzija, Cankarjeva založba 2005
- Andrej Makuc: Oči, Cankarjeva založba 2011
- Andrej Predin: Na zeleno vejo, Modrijan, 2011 (po Tršan 2013)
- Dodajmo še:
- Jirzi Bezljaj: Evangelij za pitbule, Mladinska knjiga 2018
- Janja Vidmar: Elvis Škorc, genialni štor, Miš (2018)
- Slavko Pregl: Priročnik za klatenje (MK 1977)

Srednja šola – splošna matura

- Vitomil Zupan: Menuet za kitaro. 1975, Klasje DZS 1999 (matura 2005)
- Vladimir Bartol: Alamut, Aldous Huxley: Krasni novi svet (matura 2017)
- Sofokles: Antigona, Dominik Smole: Antigona, Slavko Grum: Dogodek v mestu Gogi, Henrik Ibsen: Nora (matura 2023).

Simona Semenič. 5fantkov.si (2010)

- krištof:

preklet bodi dan, ko sem te rodila

prasica

k si mi življenje uničila

žbam

pa še eno

žbam

jebem ti mater

žbam

zgini mi spred oči

prasica

Vitomil Zupan: Menuet za kitaro (1975, matur. roman 2005)

- Jakob Bergant Berk, nastopa v okvirni zgodbi kot turist v Španiji v 70. letih
- Obuja svojo partizansko zgodbo med l. 1943 in 1945
- Partizanski prijatelj Anton - soborec
- Partizanka Vesna – erotično doživetje

Citati

»Joj, kako mi je dobro ... dobro mi je, dragi ...

»Nehaj s temi neslanostmi,« sem jo zavrnil, »govori raje o tem, kar je, če že moraš govoriti. No, povej, kaj počneva?«

»Ljubiva se,« je odgovorila čez čas, zdelo se mi je, da si bo polomila jezik pri nerodnem glagolu. Prisilil sem jo počasi, da je rekla vse, kakor se tem rečem reče po domače, po kvantarsko. »Ali te to draži?« je vprašala. »Ne, ampak ne prenesem sladkega spakovanja.«

... začela je mešati svoj in moj slog, nastajalo je vzdušje smešnega. »Ojoj, kako si dober, dragi ... porivaj kurbo, kako lepo ti meni delaš... saj sploh ne vem, kako ti je ime ...« (106)

Pokret! Kaj, že spet? V vojski ne misliti s svojo glavo.

Zbriši vse, kar je šlo skoznjo. Vse je čista zmeda nekega zelenega začetnika. Vse je nejasno, brez scenarija, brez režije, brez vidne zveze dogajanj med seboj. Val me je nesel s seboj, moje pikapokanje ni odločilo vojne v Evropi. (226)

Čedna, res; a kot ženska mi ni prišla v misel; oba sva bila premočena, ušiva, neumita; v vasi sva celo spala skupaj v postelji, oblečena in obuta, stisnjena drug k drugemu zaradi ozke postelje; ne verjamem, da sem jo razočaral, ker se je nisem niti dotaknil ... (229)

Nasprotniki

- *Društvo Pobuda za šolo po meri človeka:*
- Sva starša bodočega maturanta, ki mu je bilo naloženo, da mora prebrati knjigo Vitomila Zupama: Menuet za kitaro. Jo je začel brati, a je kmalu ugotovil, da z branjem ne bo nadaljeval, ker mu vest tega ne dopušča ... Ne glede na naše stališče je ta izbor knjige tudi strokovno sporen. S stališča mladinske psihologije in pedagogike so maturantje premladi, da bi to vsebino zrelo presodili, da bi ji bili kos na podlagi lastnih izkušenj ... Vse besede, ki so včasih domovale v zakotnih straniščih, so danes sredstvo za izražanje umetniških občutij ... To mnenje smo si starši ustvarili iz pogovora z najinima maturantoma, ki se s težavo prebijata skozi knjigo. Upira se jima jezik, zgodba je tako oddaljena, da ji težko sledita, da o temi ne govoriva ... Naveličana sta vulgarnosti na vsakem koraku in ki je vsiljena vsem z literaturo za obvezno branje. (Iz pisem staršev na RIC, oktober 2004.)
- Zaradi tega Društvo odločno podpira tiste starše in njihove otroke – dijake, ki jim ni vseeno, o čem razpravljajo, kaj vrednotijo in interpretirajo na maturitetnem eseju. Mnenja smo, da nihče nima pravice siliti otrok k branju literarnega dela, ki je proti volji njihovih staršev ali proti njihovi vesti. (Pismo Društva Pobuda ... na RIC, 17.)

Zagovorniki

Maturitetna komisija:

»To z drugimi besedami pomeni, da je dijak besedila zmožen ne le doživljati in jih razumeti, temveč tudi kritično ovrednotiti in svojo sodbo utemeljiti.« Opozarjajo še na teoretska priporočila.

- Literarni strokovnjaki: Tone Smolej v Delu (2004) npr. v romanu odkriva antimilitarizem, miroljubje, nekonformizem, spravo in bratenje s sovražnikom ... vrednote, ki jih še danes nismo posvojili:

Romani, kot sta Menuet za kitaro in Na zahodu nič novega Ericha Marie Remarqua (nanj se Zupan večkrat sklicuje) so zelo poučni, saj prinašajo obsodbe vojne. So književno pričevanje o neki generaciji, ki jo je vojna, čeravno jo je preživela, uničila. Leta 1975 objavljeni roman, ki že desetletja polni učbenike, ni le premišljevanje o drugi svetovni vojni, temveč tudi o vseh prejšnjih in naslednjih ...

- Delov komentator Peter Kolšek je problematiziral še ugovor vesti pri branju:

Ali literarno (umetniško) delo v galaksiji zahodne civilizacije ... sploh zmore in sme pobuditi odpor v obliki ugovora vesti. Če je odgovor pritrdilen, je etično problematična vsa zahodna umetnost, le da jo je razkrinkal šele slovenski prispevek. Če je negativen, pa je ugovor vesti v tem primeru krona samovolje, triumf posameznikovega napuha pred univerzalno izkušnjo umetnosti – ali pač samo stiska nekega zoženega nazorskega in doživljajskega sveta, ki ga društvo *Pobuda* ... zlorablja za namene, ki niso po meri učečega se mladega človeka«. (Kolšek 2004)

Moj bralni vtis

- Kompozicijsko in motivno-tematsko kompleksen roman, ki pred bralca postavlja številne doživljajske in miselne izzive. Eden najzanimivejših je razmislek, kako se Berk iz mestnega gizdalina in radoživega individualista, v čigar začetno partizansko življenje sodi tudi sla po erotičnih doživetjih, razvija v občutljivega premišljevalca smisla bojevanja, absurdnih smrti, ki jim je priča, nejevere v propagando o svetli prihodnosti. Roman podaja drugačno sliko od prevladujočih upodobitev partizanskega bojevanja v sočasni literaturi. Redki erotični prizori so literarno motivirani kot neodtujljiv del Berkove vitalne osebnosti, tudi kot antipod totalnemu razčlovečenju v nadčloveških bojnih naporih
- Ali kot v spremni besedi ob izidu romana v zbirki Klasje piše Nada Barbarič: Prve bralce je ob izidu romana še vznemirjal odnos do erotike in prikazovanje drugačnega lika borcev ter partizanskega bojevanja, kakor so ga bili vajeni v sočasnih romanih na temo partizanstva. A nove generacije mladih bralcev berejo in najdevajo v romanu drugačne poudarke. Ti so predvsem vezani na lik mladega Berka, »na njegovo osebnost, pobalinske zafrkancije, zavračanje preživelih vrednot in odraščanje. Njegovo obnašanje in razmišljanje presega vojno situacijo, pooseblja nemirne mladeniče vseh časov »enfants terribles«, ki se večno neprilagojeni sprašujejo o smislu svojih dejanj, trenutnega položaja in vsak čas na novo filozofsko postavljajo svet.« (Barbarič 1999: 36).Taka možnost branja in identifikacije z junakovim spraševanjem po smislu skupaj z reakcijami maturantov v priložnostnih razpravah kažejo na to, da roman bolj kot brezizhodni pesimizem in destruktivnost ponuja možnost pozitivne identifikacije in aktualizacije, erotični prizori in prikazi skrajnih situacij v hudih bitkah pa funkcionalno vpeti v celotno pripoved o junakovem vitalizmu, ki presega prevladujoči »nihilizem«.
- Strukturna tujost

Janja Vidmar: Princeska z napako, CT 2003

- Fatima, 14- letna begunka iz Srebrenice
- Kodrlajska, učiteljica biologije
- (Sanja), sošolka

- Družina (oče, mati, bratje, sestra v kletnem stanovanju)
- Adam, sin iz premožne družine

Citati

- Natanko takšen je bil pridanič, ki jo je prikoval na hladne rjuhe, zlezel med njena razprta stegna in se zibal na njej, da se je prebudila nekje globoko v sebi in ječala, dokler se ni po glasnem stoku zvalil na drugo stran postelje.
- Večkrat jih je dobila s pasom, enkrat tako zelo, da je skoraj omedlela... in mama, ki je medtem vsaj petkrat odprla usta, da bi se postavila na njeno stran, je nazadnje le še javkala kot na pogrebu in se zavlekla v kot, vrgla nase trdi sivi koc in pod njim nadaljevala svojo himno življenjskih krivic.
- Vrnila se bom ... jim je v mislih obljubljala.

Nasprotniki

- Društvo Pobuda za šolo po meri človeka:

“Starši niso igrača”; od njih je nenazadnje odvisen tudi šolski sistem in zato mora biti njihovo mnenje upoštevano.

Princeski z napako očitajo »pohujšljivost«, »grde besede«, opise »nebrzdane spolnosti«, žaljive upodobitve trdosrčnosti in sovražnosti Slovencev, nasploh prikaz grdih plati življenja.

Učiteljica: pornografija!

Mladi bralci: žaljiva do beguncev, težko razumljiva, dolgočasna (ker je obvezna) – Tršan 2013

Zagovorniki

- Saksida, Kronika SdS: In zato je najmanj nenavadno, da lahko nekdo razume njeno Princesko kot "nevzgojno". **Videti, razumeti, ovrednotiti, tudi kritizirati to, da lahko celo par metrov od naših varnih gnezd živi nekdo, ki ga je življenje brez njegove krivde vrglo v čas ledu in samote, je najbolj vzgojna stvar na svetu.** Bolj vzgojna od vsakršne vzvišene pridige otroku, od vsakega seznama kreposti in pregreh, od vsakega vrlega otroškega zgleda – kar vse je bilo značilno npr. za slovensko mladinsko književnost v 19. stoletju. A za kaj takega, za torej pravo vzgojnost sodobne mladinske književnosti, je treba z našimi mladimi bralci v šoli in zunaj nje razvijati prav tisto kritičnost in presojo ...
- Mladi: resnična, prikazuje trdo življenje beguncev (Tršan 2013)

Bralni vtis

- Pripoved nasičena z verističnimi opisi dogodkov, se dogaja v našem okolju,
- Prepričljivi prikazi življenja v skrajni revščini, lik surovega patriarhalnega očeta, do skrajnosti razčlovečene apatične matere, vedno znova čustveno ranjene Fatime, ki pa vseeno ne izgubi upanja in naklonjenosti do redkih njej dragih ljudi.
- Vzbuja empatijo in razmišljanje, moralno in estetsko vrednotenje; na stopnji strukturne tujosti.

Andrej Predin: Na zeleno vejo, CT 2011

- Srednješolec Luka, mama, brat, sošolec Strajki

Mariborsko blokovsko naselje, mladostniške dogodivščine: popivanje, zabave (z mamili), fantovska spolna radovednost, nespretne izkušnje in širokoustenje z njimi, pripovedovanje v mariborskem mladostniškem slengu;

Začaran krog dogodkov na ves čas isti ravni, ki ne pripelje družine na zeleno vejo.

Citati

- Kirurško natančno sva preučila številne pimpike maminih strank. Znala sva jih prepoznati, ker je imela vsaka svoj značaj in prav vsem je visela kožica ven.
- “Stari, ni ga čez scanje!” mi odleže.- “Pizda, paše”, še dodam, ko se nihaje prepuščam užitku. – “Po čevljih si ščiješ, hepan!” se mi reži Strajki, moj najboljši prijatelj.
- Naenkrat se mi zavrti in neustavljivo pričnem brizgati. – Zvrnem se z Majdičke in obležim na trebuhu. Malo še pošpicam in sprva mi pašejo trdna tla. Vem, da to ni tisto, kar bi moral narediti po prvem strastnem poljubu v življenju.
- Počasi rasteva v plesu in najini gibi postajajo čedalje hitrejši in enotnejši. Takšne bližine še nisem čutil. – Pričneva se potiti in drseti eden čez drugega. – Naenkrat zapiha orkan in ona se me trdno oklešči. Iz sobe izsesa zrak in zidovi se raztreščijo nazaj v opeke ...

Nasprotniki

- Starši, učitelji, literarni strokovnjaki, revija Vzgoja:

Aktiv slovenistov iz Preddvora: »Predinovo delo, ki je povrh vsega še prvenec, je natrpano z vulgarizmi, problematični so tudi prikazi spolnosti, odnosi v družini in različni stereotipi.« (6)

Šinkovec: „Saj ne gre za prostovoljno branje, ampak za nagradno, pri nas celo za točke, ki štejejo za vpis na višjo stopnjo šolanja in podelitev štipendije. Zato so taka branja pod posebnim drobnogledom« (16) Mladim je treba ponujati kakovostna besedila, ki kažejo izhod, so v lepem jeziku.

M. Blažič: »Znanstvenoraziskovalno gledano bi lahko glede vesplošnega izbora knjig postavili številna vprašanja, npr. favorizacija določenih avtorjev ..., literarnih zgodovinarjev ... ter samega predsednika komisije, ki se eksplicitno ali implicitno pojavlja v različnih vlogah: kot predsednik različnih komisij/svetov/nagrad, avtor, urednik, recenzent ipd.« (16)

Starši na forumu med.over.net: stereotipna mnenja, kažejo pogosto na nebranje knjige. (Tršan)

Zagovorniki

- Saksida JiS 2015, št. 4: Razpravam na družbenih omrežjih (Forum Med.over.net), nekaterim medijem in drugim oblikam »hujškaštva« očita **pristranskost, razpihovanje škandala in parcialno branje oz. celo nebranje** določenega besedila. »Avtorjev namen pa – upošteva je temo romana, podobo književne osebe, jezik kot izraz upora, motiviko in razpoloženje, ne le posameznih drobcev dela – nikakor ni pornografskost prikaza spolnosti ne zagovarjanje rabe vulgarne jezika ...« (2015: 110)
- Mladi: In naj si ne mislijo, da smo osmo in devetošolci tako butasti, da takih stvari ne vemo. Nekateri (tisti, ki hodijo na cankatjevo in so obravnavani kot zreli učenci) brez problemov berejo in se pogovarjajo o tej knjigi. Kdor pa ne more tega brati pa mu ni treba, kolikor vem se za sodelovanje odločamo sami. (Tršan 2013)

Bralni vtis

- Duhovitost, ironija, žgelčkljivi opisi fantivskih dogodivščin in fantazij, za številne najstnike privlačno branje, za mnoge kurikularne bralce pa ostane na površini, pri prvem doživljajskem vtisu, zgolj pri opažanju vulgarnega izrazja in verističnih prizorov. Domnevamo, da bo dovolj refleksije in kritične distance ter celostne ocene problematike zmožen le manjši del bralcev (ob vodenem branju);
- zaradi zgoščenega verizma vsebine in izraza številni bralci dojemajo knjigo na stopnji radikalne tujosti.

Evangelij za pitbule – zlata hruška 2017

- Koka, sedemnajstletna gimnazijka, nagnjena k skrajnostnemu vedenju, navzven postavljajška, razdvojena, zbegana, z občutkom manjvrednosti,
- Maca, dobrodušna sošolka, občuduje Kokino izkušnost
- vrstniki, sošolci, gostilniški prijatelji
- profesor Lubči, navdušuje Koko za literaturo
- mama, oče, odtujena starša s svojimi problemi
- stric Slavc, spolni obsedenec

Citati

- Dolgo časa sem se poskušala čim globlje vživeti v pesem in v pravljico. Razumeti cvetico, pravi zenovski pregovor, potem pa postati cvetica. Naj torej postanem to, naj se zlijem s sanjami o metulju! - Tukaj pa se je zataknilo. Ne zmorem biti lepa, lahka, čista kot metulj. O, bog moj, lahko mi je doseči, da ne vem, kdo sem ...Ampak metulj? Moj bog, jaz da bi letela?! Mene da bi imele rože rade?!
- Ne bom podrobno opisovala, kako je bilo pri župniku. Res je bil mlad pa čeden. Takoj je pogruntal, da se nisem prišla pogovarjat o svojem vnebovzetju ali kakem drugem vprašanju vere,, saj nimam pojma o teh stvareh, še krščena nisem bila, v naši družini nismo bili verni. Pojma nisem imela, kaj naj mu rečem. O čisto iks stvareh sva govorila. Končalo se je tako, da sem mu ga pofafala.

Nasprotniki (1)

- Učitelji, strokovnjaki, spletna združenja

- Spl. stran zavoda Iskreni (2018):

Sporna ideja (samomor, spolna zlorabljenost, droge, alkohol – sprejemljive stvari),

Sporen jezik (vulgarizmi, kletvice

Nazorna erotika (prikaz samozadovoljevanja, lezbični odnos)

Odnos do staršev, avtoritet (prezir, norčevanje)

Opisi dijaškega življenja (zapijanje, drogiranje, ni pravega prijateljstva)

Odvračanje od branja.

- F. Koncilja (spletni magazin Časnik, 2018): problematičen naslov knjige. Knjiga, polna nasilja in spolnosti, ne more biti evangelij – veselo oznanilo.

Nasprotniki (2)

- M. Blažić (Delo, Dnevnik, TV tednik, jan. febr. 2018): ni problemski, ampak problematičen roman; "pornografska literatura z otroki in za otroke". Avtor dekline popredmeti. Problem je, da je odbor MKL roman nagradil kot mladinski, čeprav to ni. Očitek, da odbor krši 176. člen KZ.
- I. Saksida: tudi očitki strokovnemu odboru ob izbiri knjige za nagrado; roman ni primeren za CT: "Zagotovo pa to ni knjiga za mladostnika v bralnorazvojni fazi, ki jo določajo iskanje samega sebe ... ter potreba po kritičnem uvidu v svet vrednot predvsem ob razumevajočem pogovoru z odraslimi. Ob tem je nujna etična perspektiva presojanja ... česar pa v Bezlajevem romanu ne vidim." (Dnevnik, febr. 2018)

Zagovorniki

- Strokovni odbor: *še zmeraj ni jasno, kako je mogoče – seveda se ni mogoče zanašati na površnost branja –, da strokovno oko v literarnem besedilu, ki z zavidljivo narativno strategijo obsoja spolno zlorabo, vidi neposredno spolno zlorabo samo, zraven pa še pornografijo in torej družbeno problematično literaturo, ki jo je treba odstraniti.*
- Društvo lit. kritikov: zanemarja se literarnost dela, navedki iz romana ne upoštevajo konteksta, ampak kriterij šokantnosti, subjektivno specifično vrednotenje, neupoštevanje že prej objavljenih kritik, ki se ne skladajo z Blažičevo in Saksido.
- A. Bjelčević (Otrok in knjiga 2018): Zavrne trditev M. Blažić o pornografiji v romanu. Njene citate postavi v kontekst in preverja vsebino ob strokovnih definicijah pornografije. Roman je “problemsko psihološki roman o zlorabljenem dekletu iz disfunkcionalne družine, ki se po poskusu samomora postopoma sooča s spolno travmo ...” (12)
- P. Kolšek (2018): Lastnoročno sem se torej lotil *Evangelija*. Seveda je po vsem tem težko zavzeti držo nedolžnega bralca. Tudi iztrgani citati, zvezdni trenutki vulgarnosti, za katere sem vedel vnaprej, delujejo odbijajoče. In ko sem začel brati, so me motili nekateri stari štosi, ki jih veteranski pisatelj seveda pozna, težko pa je verjeti, da še rastejo pod raznobarnimi frizurami današnjih gimnazijk. In nervirali so me nekateri stereotipi; na primer lik grde, zmečkane, neumne slavistke, ki zamrači ves svet okrog sebe; marsikdo bo moral zaradi njih delati pokoro!

Ampak nikjer nisem naletel na pornografijo. Ob vseh Kokinih resničnih ali umišljenih spolnih ekshibicijah. Bezljaj njeno travmo počasi, preiščeno dozira.

Bralni vtis

- Zaradi nasičenosti z verističnimi prizori Kokinih doživetij, ki so v dobršnem delu povezana s spolnostjo, je mogoče, da bralec ostane pri površinskem branju in ta mejni roman roman doživi na stopnji radikalne tujosti. Odkrivanje drugih plasti zahteva poglobljeno vodeno (individualizirano) branje.

Elvis Škorc, genialni štor, zlata hruška 2019, projekt Rastem s knjigo

- Osmošolec Elvis, izumitelj, ljubitelj sladkarij, Bajs, prizadet zaradi ločitve staršev, zaljubljen v Hanno,
- mlajša sestra Ela, neubogljiva, problematična nižješolka
- Mama, noseča z novim partnerjem,
- Babica, “vezni člen”,
- Oče, odsoten, pogrešan

citati

- Zaskvotal, to pomeni zasedel, bi kako podrtijo in po tem, ko bi jo tipi topi počistil, bi v njej odprl prvo bralno hišo. Pridružili bi se mi ulični mulci, pod pogojem, da so nori na knjige ...
- No, tole je seznam za beg od doma:
 3. Obema napiši prijazen esemes, da jima bo toplo pri srcu, ko te bodo iskali policaji in cela soseska.
 4. Hanni piši v slovo, da se bo žrla, ker je bila do tebe taka prasica.
 5. Mami sporoči, kje si skrival cigarete. Rodila te je v mukah, zasluži si resnico.

Nasprotniki

- Knjigo so 10. 11. 2019 za neprimerno označili krščanski možje na svoji spletni strani z udarnim opozorilom:
- **»Možje – sobojevniki, ena naših osnovnih nalog je ščititi zaupane nam žene in otroke. Če vam je mar za vaše otroke, se aktivno vključite v zaščito otrok.«**

Knjiga na zelo odkrit način najstnike nagovarja k gledanju pornografije... Enako sporno je tudi dajanje nasvetov, kako pobegniti od doma... Močno prisotno je tudi nespoštovanje in nezaupanje staršem, ki se kaže skozi te nasvete.

Nesprejemljivo, da se mama zateka v new age.

Poslanka Janja Bah Žibret postavi poslansko vprašanje, opozori na zaslužek založbe.

Zagovorniki

- Strokovna služba JAKRS (2019) k pojasnilom prilaga recenzije, npr.:
- Na prvi pogled se torej zdi, da gre za še en problemski roman, vendar je pisateljica probleme ovila z dobršno mero situacijskega in besednega humorja ter jih začinila z odrezavo samoironijo glavnega junaka. Prevladujoče razpoloženje v besedilu je torej humorno, Elvisovi problemi pa zato niso zaostreni in radikalni, temveč so zmehčani in omiljeni s poudarjeno duhovitostjo. »Poetično oz. humorno in optimistično oblikovana problemska zgodba je torej praviloma manj problemska in posledično tudi manj tabujaska od neposrednega in nazornega (ali celo strašljivega) realizma ali fantastike ...« (Igor Saksida, *Otrok in Knjiga* 91)

Bralni vtis

- Duhovita prvoosebna pripoved v slengu, ki ji dajejo ton Elvisova ponesrečena doživetja in njegova samoironična perspektiva, s katero jih komentira. Daleč od napotkov za beg od doma, kajenje, razdiranje družine ... Omogoča empatijo, moralno in estetsko vrednotenje. Strukturna tujost (navadna?).

Priročnik za klatenje – Ni bil požar, Radovednih pet, zal. Rokus Klett

- Odlomek v berilu.

Miha je doma ukradel tri cigarete in jih skril pred prijateljema Andrejem in Pipijem v betonski cevi na bližnjem gradbišču. Tam je naslednji dan drugo za drugo pokadil in vztrajal, čeprav se je davil in kašljal. Prijatelja sta, jezna, ker jima ni nič povedal, v dim, ki se je sukal iz cevi, pljusnila vodo in polila Miha. Izgovarjala sta se, da se jima je zdelo, da je požar. Miha je moker in skesan odšel domov, mama pa ni mogla razumeti, kako da je moker, če je kadil. A je molčala.

Citati

Roka je segla v žep, izvlekla cigarete in eno vtaknila Mihi v usta. Miha je sedel kot kup nesreče in se čudil, vsemu, kar so njegove lastne roke noge in ostali organi počeli z njim.

Ko je prižgal in potegnil, da ga je vrglo v zrak, nato pa so ga stresali kašelj, davljenje, kihanje, jok in podobne nevšečnosti.

Mama ni razumela, kako je kdo lahko moker od kajenja. Razumela pa je, da da so trenutki, ko je za mame daleč najbolje, če svojim sinovom ne postavljajo nobenih vprašanj in tako storijo dobro delo.

Nasprotniki

- NIJZ 2109, Onkološki inštitut, klinika Golnik (okt. 2019): Besedilo je škodljivo, ker nazorno opisuje kajenje in spodbuja to početje: “Besedilo podaja navodilo otrokom, kako do cigaret, kako začeti kaditi, ter da jih je potrebno ponuditi tudi prijateljem. Podaja sporočilo, da starši ne bodo reagirali, če bodo otroci kadili. Besedilo je torej spodbudno glede začetka kajenja, drugih informacij pa ne podaja.”

Besedilo naj se odstrani iz berila.

Zagovorniki

- Založba: enota v berilu vsebuje “ogromno dejavnosti in dejstev, ki učence opozarjajo prav na nevarnosti kajenja (Dejavnosti pred branjem, dejavnosti po branju ...) – Cilj vključenih dejavnosti je ravno nasproten: pri otrocih ozavestiti problematiko kajenja, se o njej pogovoriti in se do nje kritično opredeliti.”

- Didaktični instrumentarij:

Dejavnosti pred branjem: Zakaj je kajenje nezdravo? Naštejte čim več njegovih škodljivih posledic. – Izdelajte plakat in napišite reklamni oglas, ki bo mlade odvrnil od kajenja. “ (58)

Misel, anekdota: Približno polovica kadilcev umre zaradi obolenj, povezanih s kajenjem. Pri kadilcu je življenjska doba približno 8-12 let krajša kot pri nekadilcu.(59)

Na kanalu A ugovore zavrnamo D. Merc, S. Pregl, BKV.

ZDA

- Uwe Jonson: berilo z odlomki iz nemške literature, napisane po II. svetovni vojni. Mora biti sprejemljivo za prebivalce San Antonia, Texas. Zanje bi bilo nesprejemljivo vsako berilo, v katerem bi odkrili: -- nasilje nad živalmi -- dopuščanje ali povečevanje asocialnega vedenja -- požrešnost -- nežnosti med odraslimi -- uživanje alkohola -- uživanje opijatov -- kakršnakoli seksualna dejanja -- neameriška početja -- omembo zakonoloma -- nespodobnosti z živalmi -- dopuščanje in povečevanje nasilja med ljudmi - - zlorabo živali etc. Johnson je ugotovil, da skoraj ni dela v moderni nemski literaturi, ki bi prestalo nadzor .
- „Če je naš glavni cilj, da ne bi nikogar užalili, skoraj ni verjetno, da bomo napisali knjigo, ki se bo koga koli resnično dotaknila. (Catherine E

Sklep

- Javna šola ne more upoštevati zahtev specifičnih skupin; temelji na strokovnih spoznanjih in širokem etičnem konsenzu – etični common sense;
 - Šola ne more postati terapevtska ustanova, ki naj otroke ščiti pred družbenimi anomalijami; kurikularno branje uči branja, ne podpira infantilizacije;
 - Branje z vnaprej usmerjenim iskanjem zgolj določenih vrednot v literarnih delih je zoženo branje;
 - Strah pred otroškim trajnim usvajanjem "slabega" v literaturi ni utemeljen;
-
- Kurikularni odločevalci imajo odgovornost, da za množično obvezno branje ne predpisujejo del na stopnji radikalne tujosti – taka so mogoča v okoliščinah internega branja.
 - Učitelji lahko povabijo starše k bralnim uram.